

Donner

worden gevoerd met de bewindslieden, verantwoordelijk voor de Vreemdelingenwet.

Verder wordt in de motie gevraagd om het opleggen van een boete van € 50.000 (per geval) aan werkgevers die bewust illegalen in dienst nemen. Ik heb niet het beeld dat de boetes op dit moment bij illegale tewerkstelling de illegaliteit in de hand werken. Los daarvan past het de Kamer bij een voorschrift zoals dit niet om een uitspraak te doen. Daarmee komt zij namelijk in wezen te zitten op een gefixeerd systeem van boetes, en dat is nu net in de wet vrijgelaten, juist om de effectiviteit te beoordelen. In de Wet arbeid vreemdelingen heeft de wetgever bepaalde categorieën boetes aangegeven. Wat de Kamer met deze motie zou vragen, is één boete, en wel de enige die effectief is. Het kan heel wel zijn dat in de praktijk hogere boetes worden gegeven en in sommige omstandigheden lagere boetes, ook omdat het daar effectief is. Nogmaals, boetes zijn niet het eerste middel om hierbij te denken. Wij komen namelijk niet keer op keer bij dezelfde werkgevers binnen om te constateren dat de boetes te laag zijn. Als er een probleem is, zit hem dat vaak meer in de mogelijkheden van opsporing en de ontdekkingsgraad. Daarbij zijn wij voortdurend bezig met brede handhavingsteams om effectiever op te treden. In het algemeen overleg heb ik al aangegeven dat dat een andere discussie is, namelijk één over illegale tewerkstelling, en niet over de veiligheid in de bedrijven. Dan moeten wij de consequentie trekken om alle illegalen te legaliseren, want dan hebben wij in ieder geval de veiligheid binnen de bedrijven gewaarborgd. Dat is een disproportioneel middel, maar dat is dus een andere discussie. Hier gaan twee discussies door elkaar lopen.

De heer **Ulenbelt** (SP): De minister zei niet permanent posters te willen ophangen. Ik wil dat evenmin, want het zijn tijdelijke projecten. Werkgevers moeten al wat ophangen, namelijk de kennisgeving van dat project aan de Arbeidsinspectie. Niemand kijkt daarnaar; niemand wordt er wijzer van. Maar een telefoonnummer en adres van de Arbeidsinspectie en een uitleg over de functie van de inspectie had in het geval van de Amercentrale wellicht ongevallen kunnen voorkomen. Daar is heel veel personeel van verschillende origine en van verschillende werkgevers. Dat is geen administratieve verzwarende, maar informatieverstrekking aan werknemers; als zij er bij de werkgever met hun klachten niet doorheen komen, hebben zij het telefoonnummer van de Arbeidsinspectie bij de hand. Dat dient de veiligheid en ik kan mij niet voorstellen dat de coalitie dit voorstel niet wil steunen.

Minister **Donner**: Ik heb u nu juist aangegeven dat daar geen knelpunten zijn. De werknemers zijn ten volle op de hoogte van het bestaan van de Arbeidsinspectie. Zij weten waar zij die kunnen bereiken. U vraagt echter van de regering een algemene regel, namelijk voor het verstrekken van het telefoonnummer. Daarmee zou de Kamer echter verantwoordelijkheden van de werkgever wegnemen. Dan zegt de werkgever dat hij heeft gedaan wat er van hem gevraagd werd, dat hij het nummertje heeft opgeplakt en dat hij dus verder niets hoeft te doen. De wetgever heeft bewust gekozen voor de systematiek van de Arboret. Er is een aantal doelen en verantwoordelijkheden neergelegd bij de werkgever en die worden niet weggenomen met de door u voorgestelde voorstellen. U stelt voor het in detail te regelen en dat is

niet effectief. Een bord dat altijd ergens hangt, wordt uiteindelijk door niemand gezien.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik probeer op deze manier een bijdrage te leveren, zodat werknemers hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. U weet net zo goed als ik dat met de toestroom van buitenlandse werknemers, die vaak in hun eigen land een heel andere relatie hebben met de arbeidsinspectie, het heel nuttig kan zijn dat deze werknemers worden geïnformeerd over het feit dat de Nederlandse Arbeidsinspectie anders in elkaar zit en dat, als je die belt, je dan geholpen wordt. Als dat ongevallen kan voorkomen, dan moeten wij dat doen.

Minister **Donner**: Ik ben gevoelig voor uw zorgen. In dit verband speelt momenteel de discussie met bijvoorbeeld Poolse werknemers die ook met die problematiek te maken hebben. Dat zijn vaak mensen uit een land waar men uitermate slechte ervaringen met inspecties heeft. Daarom heb ik met de Polen geregeld om via de groep zelf op andere wijze de beschikbare informatie over de ervaringen met arbeidsomstandigheden in Nederland te mobiliseren, zodat dit niet via de Arbeidsinspectie loopt. Wij proberen dus op creatieve wijze recht te doen aan uw zorgen. Het gevaar van dergelijke oplossingen zoals u die voorstelt, is dat als er een bordje met een telefoonnummer hangt, men derhalve denkt van het probleem af te zijn. Maar dat is niet de manier om het op te lossen.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): U hebt in reactie op de motie van de heer Ulenbelt over de aanbestedingssystematiek gezegd dat u zijn zorgen deelt en dat de motie een ondersteuning van uw beleid is. Zegt u daarmee eigenlijk het onderzoek naar de mogelijke problemen bij aanbestedingen te willen doen en daarover de Kamer te zullen informeren? Zo ja, dan neemt u toch eigenlijk de motie over? Of heb ik u wellicht niet goed begrepen?

Minister **Donner**: U hebt mij goed begrepen, maar ik wilde de heer Ulenbelt niet zijn motie ontnemen. Of de motie nu wel of niet aanvaard wordt, ik ben bereid de Kamer te informeren. Ik deel echter geheel en al de zorgen van de heer Ulenbelt en dan moeten wij verder zien hoe wij daaraan recht doen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 20 december 2007 over **het Nederlandse wapenexportbeleid**.

□

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Voorzitter. Voor het kerstreces hebben wij met de staatssecretaris van Economische Zaken en de minister van Buitenlandse Zaken mogen debatteren over Nederlandse wapenhandel en doorvoer van wapens. Staatssecretaris Heemskerk bracht daarbij de suggestie naar voren dat er een doorvoervergunning zou komen voor alle militaire goederen die via Nederland naar andere landen zouden gaan. Bij navraag bleek dat echter niet waar te zijn. Ik meen dat het doorvoerbeleid voor wapens wel wat sterker kan dan nu. Ik wijs erop dat er via Nederland traangasgranaten in Kazachstan terecht zijn gekomen.

Van Velzen

Hetzelfde geldt voor Uganda. Ook komen via Nederland veelvuldig wapenonderdelen in Bangladesh terecht, terwijl dit toch een van de armste landen ter wereld is. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat Nederland een eigen wapenexport-beleid heeft;

opmerkende dat wapendoorvoer plaatsvindt die strijdig is met de gedragscode wapenexporten van de Europese Unie en het Nederlandse wapenexportbeleid;

roept de regering op, standaard gebruik te maken van de mogelijkheid om een ad-hocvergunningplicht op te leggen op doorvoer naar alle landen die geen deel uitmaken van de NAVO of de Europese Unie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Velzen en Van Dam. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 134 (22054).

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Voorzitter. Mijn volgende motie gaat over het huiswerk van de staatssecretaris.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de maandrapportages die het ministerie van Economische Zaken publiceert over de export van militaire goederen, dual use goederen en de doorvoer van militaire goederen via Nederland een nuttige informatiebron zijn voor de Tweede Kamer;

constaterende dat de informatie over de export van dual use goederen tot en met september 2006 verstrekt is en informatie over export van militaire goederen en de doorvoer beide tot en met december 2006 lopen;

overwegende dat de informatie voor de controlerende taak van de Tweede Kamer van groter nut is als deze actueel is;

roept de regering op, de informatie te actualiseren van de genoemde maandrapportages en vervolgens bij te houden, waarbij de achterstand niet groter mag worden dan een halfjaar,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Velzen en Van Dam. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 135 (22054).

Staatssecretaris **Heemskerk**: Voorzitter. Ik dank de Kamer voor de inbreng in eerste termijn. Mevrouw Van Velzen zei dat ik de suggestie heb gewekt dat wij opeens een heel ander doorvoerbeleid zouden voeren. Ik heb in het AO herhaald wat ik daarvoor heb gezegd, namelijk dat het kabinet de doorvoercontrole aanscherpt. Deze aanscherping van de doorvoercontrole ligt bij de Raad van State en wordt naar verwachting tegelijk met de nieuwe Algemene douanewet medio 2008 van kracht. Deze aanscherping houdt in dat wij de meldplicht bij zendingen van niet-bondgenoten naar niet-bondgenoten omzetten in een vergunningplicht, zodat daarbij een toetsing aan de EU-gedragscode voor wapenexport plaatsvindt. Dat doen wij onder normale omstandigheden niet bij doorvoersendingen van en naar onze bondgenoten, dus naar de NAVO-partners, EU-lidstaten en enkele vergelijkbare landen, waarvan wij ervan overtuigd zijn dat zij zelf hun exportcontrole op orde hebben. Van die landen erkennen wij als het ware de afgegeven uitvoervergunningen en wij verwachten dat zij dat ook doen bij de vergunningen die wij afgeven. In de motie wordt erop aangedrongen om de toetsing van de bondgenoten nog eens over te doen, bijvoorbeeld als er een zending komt via Rotterdam of Schiphol. Ik ontraad de aanneming van deze motie met kracht.

De heer **Aptroot** (VVD): Het is duidelijk dat de staatssecretaris de aanneming van deze motie met kracht ontraadt. Is dat omdat hij deze in feite al gaat uitvoeren? Kan hij aangeven wat het verschil is? Gaat hij af en toe checken? Er wordt gevraagd om standaard een vergunningplicht af te geven. Dat geeft natuurlijk een boel gedonder. Hoe gaat hij het doen met die aanscherping?

Staatssecretaris **Heemskerk**: De aanscherping houdt in dat wij de meldplicht omzetten in een vergunningplicht, maar dat doen wij niet als het gaat om doorvoersendingen naar bondgenoten. Dat werk gaan wij niet overdoen. Wij scherpen wat aan, maar wij gaan niet alles overdoen. Bondgenoten zijn bondgenoten.

De heer **Aptroot** (VVD): De motie gaat over landen die geen deel uitmaken van de NAVO of de Europese Unie. Ik begrijp het verschil niet tussen wat de staatssecretaris wil en wat in de motie staat.

Staatssecretaris **Heemskerk**: De motie roept de regering op standaard gebruik te maken van de mogelijkheid om een ad-hocvergunningplicht op te leggen voor de doorvoer naar alle landen die geen deel uitmaken van de NAVO of de Europese Unie. Zij betreft een aantal landen die er nu niet bij zitten, zoals Australië, Nieuw-Zeeland, Japan en Zwitserland. Ik zeg erbij dat ik de motie zo had geïnterpreteerd dat deze betrekking had op alle landen, dus ik heb iets te zwaar ingezet op landen die geen bondgenoot zijn.

De heer **Aptroot** (VVD): Het verschil zit dus in landen zoals Australië en Zwitserland?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Van Australië, Nieuw-

Heemskerk

Zeeland, Japan en Zwitserland gaan wij het werk niet overdoen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voor alle helderheid, kan de staatssecretaris met deze motie leven als die landen aan de lijst uitzonderingen worden toegevoegd? Gaat hij ermee akkoord als wij ervan maken: de NAVO, de Europese Unie, Japan, Nieuw-Zeeland, Australië en Zwitserland?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Het antwoord daarop is "ja". Over de meldplicht bij zendingen van niet-bondgenoten naar niet-bondgenoten heb ik al toegezegd dat wij deze aanscherpen en omzetten in een vergunningplicht, met een toetsing aan de EU-gedragscode voor wapenexport. Dat heb ik al een halfjaar geleden toegezegd.

De heer **Van Dam** (PvdA): Deze motie gaat alleen over doorvoer naar, en dus niet over doorvoer van, landen die geen deel uitmaken van de NAVO, de EU of de vier landen die de staatssecretaris net noemde. Als wij deze vier landen toevoegen aan deze motie, gaat de staatssecretaris dan akkoord met de motie en neemt hij deze dan over?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Als de heer Van Dam precies dat doet wat ik al toegezegd heb, namelijk de meldplicht bij doorvoer van niet-bondgenoten naar niet-bondgenoten omzetten in een vergunningplicht, dan is de motie ondersteuning van beleid.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Ik wil graag moties indienen die het beleid van deze staatssecretaris ondersteunen, maar mijn inzet is om het beleid aan te scherpen. Daartoe dient deze motie. Het gaat daarin nadrukkelijk om de bestemming van de wapens en niet om de herkomst. Met betrekking tot die bestemming wil ik een aanscherping, namelijk een ad-hocvergunningplicht voor alle landen buiten de NAVO en de EU om. Ik zal de motie daarom wijzigen. De vier landen die de staatssecretaris er graag bij wil zien, zal ik toevoegen, zodat deze niet onder de ad-hocvergunningplicht vallen. De rest valt daar wel onder. Daarbij gaat het om eindbestemmingslanden, de landen waarheen de wapens worden doorgevoerd via de Rotterdamse haven of Schiphol.

Staatssecretaris **Heemskerk**: In het algemeen overleg van een halfjaar geleden heb ik al aangegeven dat ik de bestaande meldplicht zou omzetten in een vergunningplicht voor doorvoer van niet-bondgenoten naar niet-bondgenoten.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): De staatssecretaris herhaalt inmiddels meermalen een mantra waarover deze motie niet gaat. De motie gaat niet over de vraag waar de wapens vandaan komen, maar over de vraag waar zij naartoe gaan. Ik heb de staatssecretaris echter gehoord. Als wij de vier landen eraan toevoegen, neemt hij de motie over. Dat is perfect. Zo scherpen wij het beleid aan. Dat doe ik graag. Ik zal de voorzitter een hernieuwde motie toezenden.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Precies, zolang het maar niet gaat om doorvoer afkomstig van NAVO-bondgenoten en EU-lidstaten.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Zo komen wij ergens. Misschien kan de staatssecretaris de motie nog een keer lezen. Het gaat daarin namelijk om de vraag waar de wapens naartoe gaan.

De heer **Roland Kortenhorst** (CDA): Nu is het mij onduidelijk. Als iets naar een NAVO-land, een EU-land of een van de vier andere genoemde landen gaat, dan heeft de staatssecretaris allang toegezegd dat de doorvoer buiten dit regime valt. Als het naar een land daarbuiten gaat, wordt dan de meldplicht een vergunningplicht?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Precies.

De heer **Roland Kortenhorst** (CDA): Dus het gaat gewoon om doorzetten van bestaand beleid? Ik weet niet waarin dan de aanscherping uiteindelijk zal zitten.

De heer **Apdroot** (VVD): De verwarring is groot. Volgens mij is het verschil dit: het gaat niet om landen waar het naartoe gaat, maar om landen waar het vandaan komt. Volgens de motie moet je altijd controleren als het niet naar de NAVO, de EU of een van de vier andere landen gaat. De staatssecretaris zegt volgens mij: als het komt van een van die bevriende landen, gaan wij het werk van de NAVO- en EU-collega's niet overdoen, ongeacht waar het naartoe gaat. Kan hij dat bevestigen?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Precies. Bij herkomst van een van de bondgenoten gaan wij het niet overdoen.

De heer **Apdroot** (VVD): Dan steunen wij de staatssecretaris.

De heer **Roland Kortenhorst** (CDA): En als het naar een bondgenoot toe gaat, doen wij het ook niet over.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Dan gaan wij het ook niet overdoen.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Ik geloof dat de staatssecretaris lichtelijk in de war is. Als ik die vier landen aan mijn motie toevoeg, steunt hij haar. Als ik de staatssecretaris op die manier mag interpreteren, is hij bezig om zijn eigen beleid aan te scherpen. Ik zeg hem daarvoor dank; dat is prachtig. Misschien moet ik hem echter een kleine cursus geven over de wijze waarop het wapenbeleid in elkaar zit. Dan weet hij dat deze motie geen ondersteuning van beleid is. Eenieder die het beleid wil ondersteunen, kan beter een andere motie indienen.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Nee, ik heb alleen gezegd dat mevrouw Van Velzen het beleid ondersteunt als zij wil dat de meldplicht wordt omgezet in een vergunningplicht voor "van niet-bondgenoten naar niet-bondgenoten". Dat heb ik een halfjaar geleden in het AO toegezegd. Ik heb geen enkele zin in een verdere aanscherping van het doorvoerbeleid. Vanaf de start heb ik duidelijk gemaakt dat er één aanscherping is en verder dat wij werk van bondgenoten niet gaan overdoen.

Ten aanzien van de tweede motie kan ik de Kamer veel royaler bedienen. Die beschouw ik als ondersteuning van beleid. Nederland loopt voorop wat betreft transparantie over wapenexport. Daarin zijn wij echt in Europa verreweg het beste jongetje van de klas. Als je transparant bent en informatie op de website zet, leidt dit er

Heemskerk

echter toe dat je vreselijk veel vragen krijgt. Je krijgt dan bovendien heel veel Kamervragen en Kamerdebatten. Die debatten voer ik graag met de Kamer. Dit vergt wel allemaal voorbereiding, want de feiten moeten precies aan de Kamer worden gemeld. Tegelijkertijd hebben wij immers met een taakstelling te maken. Daarbij ontzien wij dit deel van Economische Zaken, maar er is in ieder geval geen sprake van uitbreiding van het aantal ambtenaren. Daardoor kan af en toe een achterstand op de website ontstaan. Die proberen wij echt maximaal weg te werken. Wij zouden inderdaad na een halfjaar willen publiceren. Ik geef daar geen garantie op, maar wij lopen voorop met transparantie en dat willen wij blijven doen.

De **voorzitter**: Is deze ruimhartige en volledige toezegging voor de indieners een reden om de motie in te trekken?

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Ik zal de motie intrekken op het moment dat ik zie dat de achterstand daadwerkelijk is ingelopen, maar dat is de afgelopen tijd nog niet gebeurd. Ik wens de staatssecretaris dus heel veel succes. Hij mag de motie als een steun in de rug zien.

De beraadslaging wordt gesloten.

De vergadering wordt van 16.17 uur tot 17.30 uur geschorst.

Voorzitter: Van Beek

Aan de orde is de behandeling van:

- **het verslag van een algemeen overleg met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking over sojateelt (31200-XIV, nr. 169).**

De beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voorzitter. Enige tijd geleden heeft de Kamer met de minister gesproken over de gevolgen van de grootschalige sojateelt en de Nederlandse verantwoordelijkheid bij de import van soja. Ik dien twee moties in, omdat mijn fractie vindt dat in het algemeen overleg geen goede stappen zijn gezet.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat voor de grootschalige teelt van soja mondiaal miljoenen hectares belangrijke natuurgebieden zijn ontgonnen waardoor talloze plant- en diersoorten hun habitat hebben verloren;

constaterende dat de grootschalige monoteelt van soja in veel gebieden heeft geleid tot uitputting van de bodem waardoor nog meer land ontgonnen wordt;

overwegende dat de teelt van soja regelmatig gepaard gaat met gedwongen landonteigening, schuldsavernij en schending van mensenrechten;

van mening dat Nederland als een van de grootste importeurs van soja een belangrijke verantwoordelijkheid heeft bij het verminderen van de negatieve effecten van deze sojateelt op mens, milieu en dier;

verzoekt de regering om te komen tot een verbod op de import van soja die niet is geproduceerd volgens de Basel-criteria en de Kamer hierover binnen een halfjaar te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Ouwehand en Polderman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 171 (31200-XIV).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Nederlandse veehouderij gepaard gaat met grootschalige import van soja, export van dieren en een enorme hoeveelheid afval in de vorm van mest;

overwegende dat de Nederlandse veehouderij daarmee in haar huidige omvang en structuur bij voortdurend leidt tot onverantwoorde vervuiling van water, lucht en bodem;

verzoekt de regering om een plan van aanpak te ontwikkelen om de maximale omvang van de Nederlandse veestapel te koppelen aan regionale grondgebondenheid van grondstoffen en afzet en de Kamer hierover binnen een halfjaar te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Ouwehand. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 172 (31200-XIV).

De heer **Polderman** (SP): Voorzitter. In het algemeen overleg van 21 november hebben wij gesproken over verschillende aspecten van soja, zoals de teelt in Brazilië en Argentinië, de consumptie en het gebruik als diervoeder. Omdat mijn fractie de duurzaamheid van de sojateelt wil bevorderen, heb ik de motie van mevrouw Ouwehand hierover ondertekend.

Tijdens het algemeen overleg bleef het verschil van mening bestaan tussen de minister en mij over de mogelijkheid en wenselijkheid van het terugdringen van genetisch gemodificeerde soja. Ik stel vast dat in Nederland een grote groep consumenten geen trek heeft in genetisch gemanipuleerd voedsel, niet rechtstreeks in